TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2005. gada 7. jūlijā *

Lieta C-383/03

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Verwaltungsgerichtshof* (Austrija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2003. gada 4. septembrī un kas Tiesā reģistrēts 2003. gada 12. septembrī, tiesvedībā

Ergül Dogan

pret

Sicherheitsdirektion für das Bundesland Vorarlberg.

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], tiesneši R. Šintgens [*R. Schintgen*] (referents) un P. Kūris [*P. Kūris*],

* Tiesvedības valoda — vācu.

ģenerāladvokāts D. Ruiss-Harabo Kolomers [*D. Ruiz-Jarabo Colomer*], sekretārs R. Grass [*R. Grass*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— E. Dogana [*E. Dogan*] vārdā — A. Sammers [*A. Summer*], N. Šertlers [*N. Schertler*] un N. Štīgers [*N. Stieger*], *Rechtsanwälte*,

— Austrijas valdības vārdā — E. Rīdls [*E. Riedl*], pārstāvis,

— Vācijas valdības vārdā — A. Tīmane [*A. Tiemann*], pārstāve,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — G. Rozē [*G. Rozet*] un H. Krepels [*H. Kreppel*], pārstāvji,

ņemot vērā lēmumu, kas pieņemts pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas, izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 6. pantu Asociācijas padomes 1980. gada 19. septembra Lēmumā Nr. 1/80 par asociācijas izveidi

(turpmāk tekstā — "Lēmums Nr. 1/80"). Asociācijas padome tika nodibināta ar nolīgumu, ar kuru izveido asociāciju starp Eiropas Ekonomikas kopienu un Turciju un kuru 1963. gada 12. septembrī Ankarā parakstīja Turcijas Republika, no vienas puses, un EEK dalībvalstis un Kopiena, no otras puses, un kas Kopienas vārdā noslēgts, apstiprināts un ratificēts ar Padomes 1963. gada 23. decembra Lēmumu 64/732/EEK (OV 1964, 217, 3685. lpp.).

2 Šis prejudiciālais lūgums tika iesniegts saistībā ar tiesvedību starp Turcijas pilsoni E. Doganu un *Sicherheitsdirektion für das Bundesland Vorarlberg* [Forarlbergas federālās zemes drošības direkcija] par izraidīšanas no Austrijas teritorijas procedūru.

Atbilstošās tiesību normas

3 Saskaņā ar Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. un 2. punktu:

"1. Ievērojot 7. panta noteikumus par ģimenes locekļu brīvu pieeju darba tirgum, Turcijas darba ņēmējam, kas ir iesaistīts dalībvalsts legālajā darba tirgū:

— pēc viena likumīgi nostrādāta gada ir tiesības šajā dalībvalstī pagarināt darba atļauju pie tā paša darba devēja, ja ir brīva darba vieta;

— pēc trīs likumīgi nostrādātiem gadiem un ievērojot prioritāti, kas piešķirama Kopienas darba ņēmējiem, ir tiesības šajā dalībvalstī pieņemt darba piedāvājumu līdzīgam darbam pie cita darba devēja pēc paša izvēles, ja šis piedāvājums izteikts normālos apstākļos un reģistrēts šīs dalībvalsts nodarbinātības dienestos;

— pēc četriem likumīgi nostrādātiem gadiem šajā dalībvalstī ir brīva pieeja jebkuram atalgotam darbam pēc paša izvēles.

2. Ikgadējais atvaļinājums un dzemdību atvaļinājums, darba nespēja vai īss slimības periods tiek pielīdzināti likumīgai nodarbinātībai. Bezdarba periodi, ko paredzētajā kārtībā konstatējušas kompetentās iestādes, un darba kavējumi ilgstošas slimības dēļ netiek ieskaitīti likumīgas nodarbinātības laikposmā, tomēr neskarot tiesības, kas iegūtas iepriekšējā nodarbinātības perioda laikā."

4 Saskaņā ar Lēmuma 7. pantu:

"Dalībvalstī likumīgi nodarbināta Turcijas darba ņēmēja ģimenes locekļiem, kuri saņēmuši atļauju viņam pievienoties:

— ir tiesības, ar nosacījumu, ka darba ņēmējiem no Kopienas dalībvalstīm tiek dota priekšroka, pieņemt jebkuru darba piedāvājumu, ja vien tie šajā valstī likumīgā kārtā ir nodzīvojuši vismaz trīs gadus;

— ir brīva pieeja jebkuram atalgotam darbam pēc to izvēles, ja vien tie šajā valstī likumīgā kārtā ir nodzīvojuši vismaz piecus gadus.

Darba ņēmēja, kas ir Turcijas pilsonis, bērni, kas mītnes valstī ieguvuši arodizglītību, neatkarīgi no viņu uzturēšanās ilguma šajā dalībvalstī ar noteikumu, ka viens no vecākiem šajā dalībvalstī ir likumīgi nostrādājis vismaz trīs gadus, var pieņemt jebkuru darba piedāvājumu."

5 Atbilstoši Lēmuma 14. panta 1. punktam:

"Šīs sadaļas noteikumi ir piemērojami, ievērojot ierobežojumus, kas pamatoti ar sabiedriskās kārtības, valsts drošības un veselības aizsardzības apsvērumiem."

Pamata prāva un prejudiciālais jautājums

6 No lietas materiāliem izriet, ka E. Dogans, kurš dzimis 1948. gadā, iebilst pret 2000. gada 24. maija *Sicherheitsdirektion für das Bundesland Vorarlberg* lēmumu, ar kuru tam aizliegts pastāvīgi uzturēties Austrijas teritorijā.

7 Šī lēmuma pieņemšanas laikā E. Dogans Austrijā jau bija nodzīvojis aptuveni 27 gadus un ilgstoši bija tur likumīgi nodarbināts. Viņš ir precējies un ir četru bērnu tēvs, un 1975./1976. gadā viņa ģimenei tika atļauts viņam pievienoties mītnes dalībvalstī.

8 Par smaga tiesībpārkāpuma izdarīšanu 1998. gada 10. augustā viņš tika apcietināts un ar 1999. gada 9. marta spriedumu notiesāts ar brīvības atņemšanu uz trīs gadiem; šo sodu viņš pilnībā izcieta.

9 Apstrīdētais lēmums ir pamatots ar šo krimināLsodāmību. Austrijas likuma par ārvalstniekiem (*BGBl. I*, Nr. 1997/75) 36. pantā ir paredzēts — uzturēšanās aizlieguma nosacījumi ir izpildīti, tiklīdz valsts tiesa ārvalstnieku ir notiesājusi ar brīvības atņemšanu uz laiku, kas ilgāks par trīs mēnešiem, bez iespējas izciest sodu nosacīti. Tā kā netika atzīts, ka E. Dogana iesniegtā sūdzība par pastāvīgas uzturēšanās aizliegumu aptur nolēmuma izpildi, viņam tika lūgts atstāt Austriju.

10 Iesniedzējtiesa konstatēja, ka līdz prasītāja apcietināšanai viņš bija ieguvis Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta trešajā ievilkumā paredzētās tiesības sakarā ar to, ka vairāk nekā četrus gadus bija nepārtraukti likumīgi nodarbināts Austrijā.

11 Tomēr iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai E. Dogana ieslodzīšanas rezultātā viņš nav zaudējis savas tiesības. Šajā sakarā iesniedzējtiesa vēlas uzzināt, vai saskaņā ar 2000. gada 10. februāra spriedumu lietā C-340/97 *Nazli* (*Recueil*, I-957. lpp.) ne tikai iepriekšējs apcietinājums, bet vispārīgākā veidā arī jebkurš ar brīvības atņemšanu saistīts sods, pat ne maznozīmīgs, šajā gadījumā — trīs gadi, ir tikai Turcijas darba ņēmēja dalības mītnes dalībvalsts likumīgajā darba tirgū īslaicīgs pārtraukums, kas neietekmē attiecīgās personas iegūtās tiesības, ciktāl tā saprātīgā laikposmā pēc atbrīvošanas atrod jaunu atalgotu darbu, vai gluži pretēji — profesionālās darbības neveikšana sakarā ar to, ka persona ir notiesāta par krimināLnodarījumu, piemērojot brīvības atņemšanu, ir bezdarba periods, kas nav "nejaušs" Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 2. punkta otrā teikuma izpratnē, jo tas ir radies attiecīgās

personas kļūdainas rīcības rezultātā, kas attiecīgi nozīmē darba ņēmēja jau iegūto tiesību zaudēšanu.

12 Uzskatot, ka šajos apstākļos lietas izlemšanai ir nepieciešama Kopienu tiesību interpretācija, *Verwaltungsgerichtshof* [Augstākā administratīvā tiesa] nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālo jautājumu:

"Vai Lēmuma Nr. 1/80 [..] 6. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka Turcijas pilsonis zaudē [minētā lēmuma] 6. panta 1. punkta trešajā ievilkumā paredzētās tiesības, ja viņš ir ieslodzīts, lai izciestu brīvības atņemšanas sodu uz trīs gadiem?"

Par prejudiciālo jautājumu

13 Lai sniegtu lietderīgu atbildi uz šo jautājumu, vispirms ir jāatgādina, ka no Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta redakcijas izriet, ka pretēji šī noteikuma pirmajam un otrajam ievilkumam, kuros noteikta kārtība, kādā Turcijas pilsonis, kas likumīgi ieceļojis dalībvalsts teritorijā un kuram tur ir atļauts strādāt, var veikt savu darbību mītnes dalībvalstī: pēc pirmā likumīgi nostrādātā gada turpinot strādāt pie tā paša darba devēja (pirmais ievilkums) vai pēc trīs likumīgi nostrādātiem gadiem un ievērojot prioritāti, kas piešķirama Kopienas darba ņēmējiem, pieņemt darba piedāvājumu līdzīgam darbam pie cita darba devēja (otrais ievilkums), šī noteikuma trešajā ievilkumā Turcijas darba ņēmējam ir piešķirtas ne tikai tiesības pieņemt

iepriekš pastāvošā darba piedāvājumu, bet arī beznosacījuma tiesības meklēt un strādāt jebkuru atalgotu darbu pēc attiecīgās personas brīvas izvēles (skat. 1997. gada 23. janvāra spriedumu lietā C-171/95 *Tetik*, *Recueil*, I-329. lpp., 26. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Nazli*, 27. punkts).

14 No vienas puses, attiecībā uz Turcijas darba ņēmēju, kam tāpat kā E. Doganam saskaņā ar minēto trešo ievilkumu pēc četriem likumīgi nostrādātiem gadiem mītnes dalībvalstī ir "brīva pieeja jebkuram atalgotam darbam pēc paša izvēles" šajā valstī, Tiesa vairākkārt ir atzinusi — tas, ka šim noteikumam ir tieša iedarbība, nozīmē ne tikai to, ka attiecīgajai personai individuālas tiesības nodarbinātības jomā izriet tieši no Lēmuma Nr. 1/80, bet arī to, ka no šo tiesību lietderīgā efekta izriet atbilstošas uzturēšanās tiesības, kas nav atkarīgas no tā, vai ir izpildīti šo tiesību realizēšanai nepieciešamie priekšnosacījumi (skat. 1990. gada 20. septembra spriedumu lietā C-192/89 *Sevince*, *Recueil*, I-3461. lpp., 29. un 31. punkts; 1992. gada 16. decembra spriedumu lietā C-237/91 *Kus*, *Recueil*, I-6781. lpp., 33. punkts; iepriekš minētos spriedumus lietā *Tetik*, 26., 30. un 31. punkts, un lietā *Nazli*, 28. un 40. punkts; pēc analoģijas attiecībā uz Lēmuma Nr. 1/80 7. panta pirmās daļas otro ievilkumu skat. arī 2000. gada 16. marta spriedumu lietā C-329/97 *Ergat*, *Recueil*, I-1487. lpp., 40. punkts, un 2004. gada 11. novembra spriedumu lietā C-467/02 *Cetinkaya*, Krājums, I-10895. lpp, 31. punkts, un attiecībā uz minētā lēmuma 7. panta otro daļu — 1994. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-355/93 *Eroglu*, *Recueil*, I-5113. lpp., 20. punkts, un 1998. gada 19. novembra spriedumu lietā C-210/97 *Akman*, *Recueil*, I-7519. lpp., 24. punkts).

15 Tikai Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta trīs ievilkumos paredzēto tiesību pakāpeniskas paplašināšanās ietvaros atkarībā no likumīga atalgota darba ilguma un tādējādi vienīgi dažādo nodarbinātības laikposmu aprēķināšanai, kas nepieciešami šim nolūkam, minētā panta 2. punktā paredzēts tas, kādu ietekmi uz šiem laikposmiem atstāj dažādi darba pārtraukšanas iemesli (šajā sakarā skat. 1995. gada 6. jūnija spriedumu lietā C-434/93 *Bozkurt*, *Recueil*, I-1475. lpp., 38. punkts; iepriekš minētos spriedumus lietā *Tetik*, 36.–39. punkts, un lietā *Nazli*, 40. punkts).

16 Savukārt, sākot no brīža, kad Turcijas darba ņēmējs ir izpildījis Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta trešajā ievilkumā paredzētos nosacījumus un tādējādi ir jau ieguvis šajā noteikumā paredzētās beznosacījuma tiesības attiecībā uz brīvu pieeju jebkuram atalgotam darbam pēc paša izvēles, kā arī no minētajām tiesībām izrietošās uzturēšanās tiesības, šī panta 2. punkts vairs nav piemērojams.

17 No tā izriet, ka pretēji Austrijas un Vācijas valdību aizstāvētajam uzskatam Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta trešajā ievilkumā paredzēto tiesību interpretācija nav atkarīga no tā, ka šī panta 2. punktā ieslodzījums nav paredzēts. Tāpat neatbilstošs ir Austrijas un Vācijas valdību arguments par to, ka Turcijas darba ņēmējs ir atbildīgs par to, ka ieslodzījuma laikā viņš nav bijis nodarbināts darba tirgū, un līdz ar to šī ieslodzījuma rezultātā radies bezdarba periods nav uzskatāms par "nejaušu" 6. panta 2. punkta otrā teikuma izpratnē.

18 No otras puses, no judikatūras izriet, ka, lai neatņemtu būtību tām tiesībām, kas Turcijas darba ņēmējam paredzētas Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta trešajā ievilkumā, minētais noteikums ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neparedz tikai darba veikšanu, bet piešķir attiecīgajai personai, kas jau ir likumīgi integrējusies mītnes dalībvalsts darba tirgū, beznosacījuma tiesības uz darbu, kas nenovēršami ietver arī tiesības pārtraukt darba attiecības, lai meklētu citu darbu, ko attiecīgā persona var brīvi izvēlēties (iepriekš minētais spriedums lietā *Nazli*, 35. punkts). Faktiski, atšķirībā no šīs tiesību normas pirmā un otrā ievilkuma, tās trešais ievilkums neparedz nepārtrauktu nodarbinātības periodu.

19 No tā Tiesa ir secinājusi, ka Turcijas darba ņēmējam ir tiesības uz laiku pārtraukt savas darba tiesiskās attiecības. Neskatoties uz to, laikposmā, kas tam ir saprātīgi nepieciešams cita atalgota darba atrašanai, viņš joprojām pieder mītnes dalībvalsts likumīgajam darba tirgum Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta izpratnē. Tādējādi viņam ir tiesības prasīt uzturēšanās atļaujas pagarinājumu šajā valstī, lai īstenotu savas tiesības brīvi strādāt jebkuru atalgotu darbu pēc paša izvēles, ar nosacījumu, ka viņš patiešām meklē jaunu darbu un attiecīgā gadījumā reģistrējas nodarbinātības dienestā, lai saprātīgā laikposmā atrastu jaunu darbu (šajā sakarā skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Tetik*, 30., 31., 41., 46. un 48. punkts, kā arī lietā *Nazli*, 38. un 40. punkts).

20 Iepriekš veiktā interpretācija, kuras pamatā ir Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punktā paredzētā sistēma un Turcijas darba ņēmējam ar minētā noteikuma trešo ievilkumu piešķirto tiesību uz darbu un uzturēšanos lietderīgais efekts, ir saistoša neatkarīgi no tā, kas bijis par iemeslu tam, ka attiecīgā persona nebija nodarbināta mītnes dalībvalsts darba tirgū, tiktāl, ciktāl šai prombūtnei bija pagaidu raksturs.

21 Gadījumā, kad, kā tas ir pamata lietā, bezdarbs radās sakarā ar darba ņēmēja ieslodzījumu, ar Lēmumu Nr. 1/80 saistītajiem detalizētajiem noteikumiem principā nav nozīmes, ciktāl Turcijas darba ņēmēja nenodarbinātība darba tirgū ir ierobežota laika ziņā.

22 Atbilstoši 2004. gada 29. aprīļa spriedumam apvienotajās lietās C-482/01 un C-493/01 *Orfanopoulos* un *Oliveri* (*Recueil*, I-5257. lpp., 50. punkts) iepriekš minētajā spriedumā lietā *Nazli* paredzēto risinājumu nevar interpretēt tādējādi, ka tas aprobežojas ar īpašajiem šīs lietas apstākļiem, kas bija saistīti ar to, ka attiecīgais darba ņēmējs vairāk kā gadu pavadīja iepriekšējā apcietinājumā un visbeidzot tika notiesāts ar brīvības atņemšanas sodu, kas tika piespriests nosacīti. Tieši pretēji, to pašu motīvu dēļ tāds pats risinājums ir piemērojams attiecībā uz pagaidu nenodarbinātību darba tirgū sakarā ar brīvības atņemšanas soda izciešanu. It īpaši nav nozīmes apstāklim, ka ieslodzījums neļauj attiecīgajai personai pat ilgstoši veikt

atalgotu darbu, ciktāl tas neizslēdz tās turpmāko nodarbinātību tās aktīvās dzīves laikā.

23 Šajos apstākļos, izņemot gadījumu, kad attiecīgā persona pilnīgi noteikti pārtrauc dalību tās mītnes dalībvalsts legālajā darba tirgū sakarā ar to, ka, objektīvi vērtējot, tai vairs nav nekādu izredžu no jauna iesaistīties darba tirgū vai tā ir pārsniegusi saprātīgu termiņu jauna darba atrašanai pēc tās apcietinājuma beigām, valsts iestādes var ierobežot tās Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta trešajā ievilkumā paredzētās tiesības nodarbinātības un uzturēšanās jomā, tikai pamatojoties uz minētā lēmuma 14. panta 1. punktu (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Nazli*, 44. punkts).

24 Šajā sakarā ir svarīgi piebilst — no judikatūras jau izriet, ka tādu lēmumu par izraidīšanu, kas pamatots ar 14. panta 1. punktu, var pieņemt tikai tad, ja attiecīgās personas rīcība var tieši radīt jaunus nopietnus sabiedriskās kārtības traucējumus. Šādu lēmumu tādējādi nevar automātiski pieņemt sakarā ar kriminālnotiesāšanu vispārēja preventatīva mērķa nolūkā (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Nazli*, 61., 63. un 64. punkts).

25 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild šādi: tāds Turcijas pilsonis, kuram saskaņā ar Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta trešo ievilkumu ir tiesības brīvi veikt jebkuru atalgotu darbu pēc paša izvēles, nezaudē šīs tiesības sakarā ar to, ka ieslodzījuma laikā viņš nebija nodarbināts pat vairākus gadus, ar nosacījumu, ka viņš nebija nodarbināts mītnes dalībvalsts likumīgajā darba tirgū tikai īslaicīgi.

Tiesības, ko šis noteikums piešķir attiecīgajai personai nodarbinātības jomā, un saistībā ar tām iegūtās uzturēšanās tiesības saskaņā ar minētā lēmuma 14. panta 1. punktu var ierobežot, tikai pamatojoties uz sabiedriskās kārtības, valsts drošības un veselības aizsardzības apsvērumiem, vai sakarā ar to, ka attiecīgais Turcijas

pilsonis ir pārsniedzis saprātīgo termiņu jauna atalgota darba atrašanai pēc atbrīvošanas.

Par tiesāšanās izdevumiem

26 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

Turcijas pilsonis, kuram saskaņā ar 6. panta 1. punkta trešo ievilkumu 1980. gada 19. septembra Lēmumā Nr. 1/80 par asociācijas izveidi, ko pieņēmusi Asociācijas padome, kas nodibināta ar nolīgumu, ar kuru izveido asociāciju starp Eiropas Ekonomikas kopienu un Turciju, ir tiesības brīvi veikt jebkuru atalgotu darbu pēc savas izvēles, nezaudē šīs tiesības sakarā ar to, ka ieslodzījuma laikā viņš nebija nodarbināts pat vairākus gadus, ar nosacījumu, ka viņš nebija nodarbināts mītnes dalībvalsts likumīgajā darba tirgū tikai īslaicīgi.

Tiesības, ko šis noteikums piešķir attiecīgajai personai nodarbinātības jomā, un saistībā ar tām iegūtās uzturēšanās tiesības saskaņā ar minētā lēmuma 14. panta 1. punktu var ierobežot, tikai pamatojoties uz sabiedriskās kārtības, valsts drošības un veselības aizsardzības apsvērumiem, vai sakarā ar to, ka attiecīgais Turcijas pilsonis ir pārsniedzis saprātīgo termiņu jauna atalgota darba atrašanai pēc atbrīvošanas.

[Paraksti]